

राष्ट्रा 24

उलना करे

महाभारत संतीपरव

40/17

राष्ट्रा 25

उलना करे

महाभारत संतीपरव

40/17

321/64

ਈਸੂਕਾਰੀਯਾ ਅਧਿਐਨ

ਪੁਰਾਣੇ ਮਮੋ ਵਿਚ ਕੁਰੂਖੇਤਰ ਨਾਉਂ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਇਸੂਕਾਰ ਨਾਉਂ ਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਸੀ। ਇੱਥੇ ਇਸੂਕਾਰ ਨਾਉਂ ਦਾ ਹੀ ਰਾਜਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਕਮਲਾਵਤੀ ਨਾਉਂ ਦੀ ਮਹਾਰਾਣੀ ਸੀ।

ਉਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਰਿਗੂ ਨਾਉਂ ਦਾ ਰਾਜ-ਪੁਰੋਹਿਤ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਯਸ਼ਾ ਸੀ। ਉਹ ਬਹੂਤ ਅਮੀਰ ਸੀ। ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਕੋਈ ਪੁੱਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਕ ਵਾਰ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਦੋ ਦੇਵਤਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੂਚਨਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਉਸ ਦੇ ਘਰ ਜਨਮ ਲੈਣਗੇ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਹੋ ਕੇ ਸਾਧੂ ਬਣਨਗੇ।

ਉਹ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੋਵੇਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ ਬੋਹੱਦ ਖੁਸ਼ ਸਨ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਸਾਧੂਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਸਾਧੂਆਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਜਵਾਨ ਹੋਣ ਲੱਗੇ।

ਇਕ ਦਿਨ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਖੇਡ ਰਹੇ ਸਨ। ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ। ਦੋਹੇ ਭਰਾ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਘਬਰਾ ਗਏ ਅਤੇ ਡਰਦੇ ਹੋਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਸੋਂ ਬਚਾਓ ਦਾ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਹੋਰ ਕੋਈ ਰਾਹ ਨਾ ਮਿਲਦਾ ਵੇਖ ਕੇ, ਉਹ ਰੁੱਖ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਏ। ਪਰ ਉਸੇ ਰੁੱਖ ਹੇਠ ਸਾਧੂ ਵੀ ਆਗਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਬੈਠ ਗਏ। ਉਹਨਾਂ ਆਪਣੇ ਰਜ਼ੋਹਰਨ ਨਾਲ ਜੀਵ ਜੰਤੂ ਦੂਰ ਕੀਤੇ। ਫਿਰ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਲੱਕੜੀ ਦੇ ਬਰਤਨ ਵਿਚ ਮੰਗ ਕੇ ਲਿਆਂਦਾ ਭੋਜਨ ਕੀਤਾ। ਦੋਹੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ

ਸਾਧੂਆਂ ਦਾ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਲੱਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਚਪਨ ਦਾ ਡਰ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਦੋਵੇਂ ਸੋਚਣ ਲੱਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਯਾਦ ਆਉਣ ਲੱਗਾ, ਅਸਾਂ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲਾ ਜਨਮ ਯਾਦ ਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ। ਉਹ ਦਰਖਤ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉੱਤਰ ਕੇ ਸਾਧੂਆਂ ਕੋਲ ਆ ਗਏ। ਸਾਧੂਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਰਮ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ।

ਦੋਹੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਸਾਧੂ ਬਨਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਮਝਾਇਆ ਪਰ ਜਦ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਚੈ ਤੇ ਪੱਕੇ ਰਹੇ ਤਾਂ ਮਾਂ ਪਿਛ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨੇ ਵੀ ਸੰਜਮ ਲੈਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ।

ਭਰਿਗੁ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਸਾਧੂ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਸੰਪਤੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਰਾਜਾ ਸੀ। ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਰਾਣੀ ਕਮਲਾਵਤੀ ਨੇ ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ। ਉਸ (ਰਾਣੀ) ਨੇ ਕਿਹਾ, ਹੋ ਰਾਜਨ ! ਇਹ ਜੀਵਨ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਵੀ ਆਪਣਾ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਰਾਜਪਾਟ, ਪਰਿਵਾਰ, ਧਨ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀ ਇੱਥੇ ਹੀ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ। ਸੋ ਕਿਉਂ ਨਾ ਅਸੀਂ ਧਰਮ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰੀਏ ? ਅਤੇ ਪੁਰੋਹਿਤ ਰਾਹੀਂ ਛੱਡੀ ਸੰਪਤੀ ਕਿਉਂ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰੀਏ ? ਥੁੱਕੇ ਨੂੰ ਚੱਟਣਾ ਬੇਵਬੂਢੀ ਹੈ, ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਹੀਂ। ਰਾਣੀ ਦਾ ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਜਾ ਈਸ਼੍ਵਰਾਰ ਵੀ ਸਾਧੂ ਬਨਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਰਾਜਾ ਈਸ਼੍ਵਰਾਰ, ਰਾਣੀ ਕਮਲਾਵਤੀ, ਚਿਤ, ਸੰਭੂਤ, ਭਰਿਗੁ ਪੁਰੋਹਿਤ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਸੰਜਮ ਧਾਰਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਛੇਅਂ ਦੇ ਸਾਧੂ ਬਣਨ ਦਾ ਵਰਨਣ ਹੈ।

ਚੌਦੂਵਾਂ ਅਧਿਐਨ

ਦੇਵਲੋਕ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੂਬਸੂਰਤ, ਪੁਰਾਣੀ, ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਤੇ ਧਨ ਦੌਲਤ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਈਸ਼੍ਵਰਕਾਰ ਨਾਉਂ ਦੀ ਨਗਰੀ ਸੀ। ਉਸ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਵਿਚ ਇਕੋ ਦੇਵਵਿਮਾਨ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਜੀਵ, ਦੇਵਤੇ ਦੀ ਉਮਰ ਪੂਰੀ ਕਰਕੇ ਪੈਦਾ ਹੋਏ।।।

ਪਿਛਲੇ ਜਨਮਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ੁਭ ਕਰਮਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਦੇਵ ਲੋਕ ਦੇ ਜੀਵ ਉੱਤਮ ਕੁੱਲ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਏ। ਫਿਰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਹੋ ਕੇ ਜੈਨ ਧਰਮ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੀ।।।

ਉਹ ਛੇ ਜੀਵ ਇਹ ਸਨ - (1) ਵਿਸ਼ਾਲ ਕੀਰਤੀ (ਯੋਸ) ਵਾਲਾ ਈਸ਼੍ਵਰਕਾਰ ਰਾਜਾ (2) ਕਮਲਾਵਤੀ ਮਹਾਰਾਣੀ (3) ਪੁਰੋਹਿਤ (4) ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਯਸ਼ਾ (5-6) ਪੋਰੋਹਿਤ ਦੇ ਦੋ ਲੜਕੇ।

ਜਨਮ ਬੁਢਾਪਾ, ਬਿਮਾਰੀ ਅਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਡਰ ਤੋਂ ਕੁਮਾਰਾਂ (ਪੁਰੋਹਿਤ ਦੇ ਲੜਕਿਆਂ) ਦਾ ਮਨ ਮੁਨੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਸੰਸਾਰ ਚੱਕਰ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਪਾਉਣ ਲਈ ਉਹ ਕਾਮ ਭੋਗਾਂ ਤੋਂ ਅਲੈਹਿਦਾ ਹੋ ਗਏ।।।

ਬਾਹਮਣ ਦੇ ਯੋਗ ਕਰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਸ ਪੁਰੋਹਿਤ ਦੇ ਦੋਹੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਤੀ ਸਿਮਰਨ ਗਿਆਨ (ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਦਾ ਗਿਆ) ਹੋ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮਾਂ ਵਿਚ ਪਾਲੇ ਸੰਜਮ, ਤਪ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਲੱਗੇ।।।

ਉਹ ਦੇਵਤਿਆਂ ਤੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਕਾਮਭੋਗਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਕੇ ਮੁਕਤੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਤੇ ਧਰਮ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਪੁੱਤਰ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਖਣ ਲੱਗੇ।।।

‘‘ਜੀਵਨ ਨਾਸਵਾਨ ਹੈ। ਉਮਰ ਥੋੜ੍ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਕਸ਼ਟਾ
ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ
ਨਹੀਂ, ਸਾਨੂੰ ਆਗਿਆ ਦੇਵੇ, ਕਿ ਅਸੀਂ ਭਿਕਸੂ ਬਣੀਏ।’’।

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਪਿਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਵ ਮੁਨੀਆਂ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਰੋੜਾ
ਅਟਕਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਾਕ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, ਵੇਦਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ
ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੁੱਤਰ ਰਹਿਤ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਉੱਤਮ ਰਾਤੀ
(ਜੂਨੀ) ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।’’।

ਹੋ ਪੁੱਤਰੋ ! ਤੁਸੀਂ ਵੇਦ ਪੜ੍ਹ ਕੇ, ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਕਰਾ ਕੇ
ਅਤੇ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੇ ਭੋਗ ਭੋਗ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਸੰਭਾਲ ਕੇ
ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਸਾਧੂ ਬਣ ਜਾਣ।’’।

ਪੁਰੋਹਿਤ ਦੁਖੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਆਤਮਾ ਰਾਗ ਦਵੇਸ਼ ਆਦਿ
ਰੂਪੀ ਲਕੜੀ ਵਿਚ ਮੌਹ ਰੂਪੀ ਹਵਾ ਨਾਲ ਢੁੱਖ ਰੂਪੀ ਅੱਗ ਭੜਕ ਉੱਠੀ।
ਉਹ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਲਈ ਮਿੰਨਤਾਂ ਤਰਲੇ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ
ਧਨ ਤੇ ਕਾਮਭੋਗ ਦੇ ਲਾਲਚ ਦੇਣ ਲਗਾ। ਪੁੱਤਰ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਖਣ
ਲੱਗਾ। 10-11।

ਪੁੱਤਰ - ਪਿਤਾ ਜੀ ! ਖਾਲੀ ਵੇਦ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਉਹ ਕਿਸੇ ਜੀਵ
ਨੂੰ ਆਸਰਾ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ। ਭੋਜਨ ਖਿਲਾਏ ਹੋਏ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵੀ ਹਨ੍ਹੇਰੇ
ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੁੱਤਰ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਤਾਂ ਆਪ ਦੇ
ਉਪਰੋਕਤ ਕਥਨਾਂ ਨੂੰ ਕੈਣ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰੇ?। 12।

ਇਹ ਕਾਮ ਭੋਗ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਸੁੱਖ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ
ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਢੁੱਖ ਹੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਥੋੜ੍ਹੇ ਸੁੱਖ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਢੁੱਖ ਵਾਲੇ

ਕਾਮਭੋਗ ਨੂੰ ਸੁੱਖ ਰੂਪ ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ? ਇਹ ਕਾਮ ਭੋਗ ਮੁਕਤੀ ਨੇਚੀ ਦਿਵਾ ਸਕਦੇ ਸਗੋਂ ਇਹ ਸਾਰੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਖਾਨ ਹਨ। ਸੰਸਾਰ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਮੁਕਤੀ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਅਨੱਕਬਾ ਦੀ ਖਾਨ ਹਨ। 13।

ਕਾਮ ਭੋਗਾਂ ਵਿਚ ਰੁੱਝਿਆ ਹੋਇਆ ਪੁਰਸ਼ ਦਿਨ ਰਾਤ ਦੁਖੀ ਹੋਇਆ ਘੁੰਮਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਰਿਸਤੇਦਾਰਾਂ ਲਈ ਗਲਤ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਪੈਸਾ ਇਕੱਠਾ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰੀ ਤੇ ਮੌਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। 14।

ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਇਹ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਮੇਰਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਹ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਖਣ ਵਾਲੇ ਦੁਖੀ ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲ ਰੂਪੀ ਚੋਰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਰਾਫਲਤ (ਪ੍ਰਮਾਦ) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। 15।

ਪਿਤਾ - ਹੋ ਪੁੱਤਰੋ ! ਜਿਸ ਧਨ ਤੇ ਰਿਸਤਰੀਆਂ ਲਈ ਲੋਕ ਤਪ ਜਪ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਇਥੇ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਰਿਸਤੇਦਾਰ ਤੇ ਕਾਮਭੋਗ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਧਨ ਹਨ। ਫਿਰ ਭਿਕਸ਼ੂ ਕਿਉਂ ਬਣਦੇ ਹੋ। 16।

ਪੁੱਤਰ - ਹੋ ਪਿਤਾ ਜੀ ! ਧਰਮ ਆਚਰਣ ਵਿਚ, ਧਨ ਰਿਸਤੇਦਾਰ ਅਤੇ ਕਾਮ ਭੋਗ ਦੀ ਕੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ? ਅਸੀਂ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਵਾਲੇ ਸਮੁਣ ਧਰਮ ਅਤੇ ਭਿਕਸ਼ੂ ਬਣ ਕੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਰੁਕਾਵਟ ਤੋਂ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਾਂਗੇ। 17।

ਪਿਤਾ - ਹੋ ਪੁੱਤਰੋ ! ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਰਨੀ ਵਿਚ ਅੱਗ, ਦੁੱਧ ਵਿਚ ਘੀ ਅਤੇ ਤਿਲ ਵਿਚ ਤੇਲ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਵੀ ਵਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਜੀਵ ਆਪਣੇ

ਆਪ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਨਾਸ਼ ਨਾਲ ਹੀ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਆਤਮਾ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਰੀਰ ਤੇ ਆਤਮਾ ਇਕ ਹਨ। 18।

ਪੁੱਤਰ - ਪਿਤਾ ਜੀ ! ਇਹ ਆਤਮਾ ਅਮੂਰਤ (ਸ਼ਬਦ ਰਹਿਤ) ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇੰਦਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਅਮੂਰਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਨਿੱਤ (ਹਮੇਸ਼ਾ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ) ਬੰਧ ਹੀ ਮੰਸਾਰ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ। 19।

ਪੁੱਤਰ - ਹੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ! ਮੋਹ ਦੇ ਕਾਰਨ ਤੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਨਾ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਅਸੀਂ ਆਪ ਦੇ ਕਹਿਣ ਨਾਲ ਘਰ ਵਿਚ ਰੁਕ ਗਏ ਅਤੇ ਪਾਪ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਪਰ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਪਾਪ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ। 20।

ਇਹ ਲੋਕ ਸਭ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਢੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਚਹੁੰ ਪਾਸੇ ਸਸਤਰਾਂ (ਹਥਿਆਰਾਂ) ਦੀ ਵਰਖਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੁੱਖ ਨਹੀਂ। 21।

ਬ੍ਰਾਹਮਣ - ਪੁੱਤਰੋ ! ਲੋਕ ਕਿਸ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੈ ? ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸ ਨੇ ਘੇਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ? ਕਿਹੜੀ ਸਸਤਰਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ? ਮੈਂ ਇਹ ਜਾਨਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਚਿੰਤਾਵਾਨ ਹਾਂ। 22।

ਪੁੱਤਰ - ਪਿਤਾ ਜੀ ! ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਮੌਤ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੈ। ਬੁਦਧਾਂ ਨਾਲ ਘਿਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਰਾਤ ਦਿਨ ਰੂਪੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਉਮਰ ਨੂੰ ਘਟਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। 23।

ਜੋ ਰਾਤ ਬੀਤ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਅਧਰਮੀ (ਪਾਪ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ) ਦੀਆਂ ਰਾਤਾਂ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। 24।

ਜੋ ਰਾਤ ਬੀਤ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਧਰਮ ਕਟਨ

ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਰਾਤ ਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। 25।

ਬ੍ਰਾਹਮਣ - ਪੁੱਤਰੇ ! ਆਪਾਂ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਸਮਿਅੱਕਤਵ
(ਸੱਚੇ ਜੈਨ ਧਰਮ) ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰੀਏ ਫਿਰ ਸਾਧੂ ਬਣ ਕੇ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ
ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭਿਕਸ਼ਾ ਲਵਾਂਗੇ। 26।

ਪੁੱਤਰ - ਪਿਤਾ ਜੀ ! ਮੌਤ ਨਾਲ ਜਿਸ ਦੀ ਦੋਸਤੀ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਮੌਤ
ਤੋਂ ਬਚ ਕੇ ਭੱਜ ਸਕਣ ਦੀ ਸਕਤੀ ਰੱਖਦਾ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਇਹ ਵੀ ਜਾਣਦਾ
ਹੋਵੇ ਕਿ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਮਰਾਂਗਾ, ਉਹ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਕਲ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕਰ ਸਕਦਾ
ਹੈ। 27।

ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਜੋ ਇਸ ਆਤਮਾ ਨੂੰ
ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਹੀ ਸਾਧੂਪੁਣੇ ਨੂੰ
ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਫਿਰ ਜਨਮ ਨਾ ਲੈਣਾ ਪਵੇ। ਸਾਰਾ
ਮੌਹ ਛੱਡ ਕੇ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਸਾਧੂ ਧਰਮ ਪਾਲਣਾ ਉੱਤਮ ਹੈ। 28।

ਹੁਣ ਪੁਰੋਹਿਤ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, “ਹੋ ਵਾਸ਼ਿਸ਼ਠੀ
(ਇਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਗੋਤਰ) ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਦਰਖਤ ਦੀ
ਸੋਭਾ ਹੈ, ਸ਼ਾਖਾਵਾਂ ਕੱਟ ਜਾਣ ਤੇ ਉਹ ਸੁੰਨਾ (ਬੇਖਲਾ) ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,
ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੇਰਾ ਪੁੱਤਰਾਂ ਰਹਿਤ ਇਸ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਬੇਅਰਥ ਹੈ।
ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਭਿਕਸ਼ੂ ਬਣਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। 29।

ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬਿਨਾਂ ਪਰਾਂ ਤੋਂ ਪੰਛੀ, ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਛੋਜ਼ ਰਹਿਤ
ਰਾਜਾ ਅਤੇ ਜਹਾਜ਼ ਵਿਚ ਸੌਦੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵਿਉਪਾਰੀ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ
ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੈਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਦੁਖੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। 30।

ਯਸ਼ਾ - ਮਨ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਕੱਠੇ
ਹੋਏ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਸਾਂ ਵਾਲੇ ਇਹ ਉੱਤਮ ਕਾਮ ਭੋਗ ਸਾਨੂੰ ਮਨ ਮੁਤਾਬਿਕ

ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੋਗ ਕੇ ਹੀ ਮੁਨੀ ਦੀਖਿਆ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਾਂਗੇ। 31।

ਬਾਹਮਣ - ਪਿਆਰੀ ! ਅਸੀਂ ਵਿਸੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਰਸਾਂ ਨੂੰ ਭੋਗ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ, ਜਾਨੀ ਸਾਨੂੰ ਛੱਡ ਰਹੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਹਾਲਤ ਕਾਰਨ ਭੋਗ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਰਿਹਾ ਸਗੋਂ ਮੈਂ ਲਾਭ, ਹਾਨੀ, ਸੁੱਖ, ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਹੀ ਜਾਣ ਕੇ ਮੁਨੀ ਧਰਮ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਾਂਗਾ। 32।

ਯਸ਼ਾ - ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਖਮੀ ਬੁੱਢਾ ਹੰਸ ਗਲਤ ਰਾਹ ਤੇ ਚੱਲਣ ਕਾਰਨ ਪਛਤਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਰਿਸਤੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਭੋਗਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਛਤਾਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਆਪ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਕਾਮ ਭੋਗ ਭੋਗੋ। ਕਿਉਂਕਿ ਭਿਕਸ਼ਾ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਰੁਕਾਵਟ ਤੋਂ ਘੁੰਮਣਾ ਫਿਰਨਾ ਕਾਫੀ ਦੁੱਖਦਾਇਕ ਕੰਮ ਹੈ। 33।

ਬਾਹਮਣ - ਹੋ ਪਿਆਰੀ ! ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੱਪ ਆਪਣੀ ਕੰਜ ਛੱਡ ਕੇ ਭੱਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤੇਰੇ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਪੁੱਤਰ ਪੁੱਤਰ ਕਾਮ ਭੋਗ ਛੱਡ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਕੱਲਾ ਕਿਉਂ ਰਹਾਂ। ਕਿਉਂ ਨਾ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਥੀ ਬਣਾ। 34।

ਰੋਹਿਤ ਨਸਲ ਦੀ ਮੱਛੀ ਜਿਵੇਂ ਕਮਜ਼ੋਰ ਜਾਲ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਧਾਰਨ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਸੰਜਮ ਰੂਪੀ ਭਾਰ ਢੇਣ ਵਾਲੇ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਤਪਸਵੀ, ਧੀਰਜ ਵਾਲੇ ਸਾਥੂ, ਕਾਮਭੋਗ ਆਦਿ ਵਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਭਿਕਸ਼ਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। 35।

ਜਿਵੇਂ ਕਰੋਚ (ਕੁੰਝ) ਪੰਛੀ ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਉੱਡ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਾਲਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਹੰਸ ਉੱਡ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਕੱਲੀ ਕਿਉਂ ਰਹਾਂ ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ

ਪੁਰੋਹਿਤ ਆਪਣੀ ਇਸਤਰੀ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਕਾਮ ਭੋਗਾਂ ਨੂੰ
ਤਿਆਗ ਕੇ ਦੀਖਿਅਤ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੀ ਸੰਪਤੀ ਰਾਜਾ ਲੈ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਮਹਾਰਾਣੀ ਕਮਲਾਵਤੀ ਆਖਣ ਲੱਗੀ ਤੇ ਬਾਰ ਬਾਰ
ਸਮਝਾਉਣ ਲੱਗੀ। 37।

ਰਾਣੀ ਕਮਲਾਵਤੀ - ਹੋ ਰਾਜਨ ! ਥੁੱਕੇ ਹੋਏ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਖਾਣ
ਵਾਲਾ ਪੁਰਸ਼ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਆਪ ਖ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇ ਰਾਹੀਂ
ਛੱਡੇ ਹੋਏ ਧਨ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਥੁਰੀ ਗੱਲ ਹੈ। 38।

ਇਹ ਸਾਰਾ ਜਗਤ ਤੇ ਸਾਰਾ ਧਨ ਦੀ ਜੇ ਤੁਹਾਡਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ
ਵੀ ਤੁਹਾਡੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਧਨ ਤੁਹਾਡੀ ਰੱਖਿਆ
ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। 39।

ਹੋ ਨਹੇਗ ! ਜਦ ਕਦੇ ਤੁਸੀਂ ਮਰੋਗੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਕਾਮ ਭੋਗ ਜ਼ਰੂਰ
ਛੱਡਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਤਦ ਧਰਮ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰੇਗਾ। ਧਰਮ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ
ਬਚਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ। 40।

ਹੋ ਰਾਜਨ ! ਜਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਪਿੰਜਰੇ ਰਹਿੰਦੀ ਪੰਛਣੀ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ
ਰਹਿੰਦੀ, ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੈਂ ਵੀ ਆਨੰਦ ਨਹੀਂ ਮਨਾਉਂਦੀ। ਮੈਂ ਵੀ ਮੋਹ
ਮਮਤਾ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਪਰਿਗ੍ਰਹਿ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ, ਹਿੰਸਾ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ
ਵਿਸੇ ਵਾਸਨਾ ਰਹਿਤ, ਸਰਲ ਸੰਜਮ ਧਾਰਨ ਕਰਾਂਗੀ। 41।

ਜਿਵੇਂ ਜੰਗਲ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਜਲਦੇ ਹੋਏ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਢੂਸਰੇ
ਜੀਵ ਰਾਗ ਦਵੇਸ਼ ਕਾਰਨ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਾਮ ਭੋਗਾਂ
ਵਿਚ ਫਸੇ ਹੋਏ, ਅਸੀਂ ਮੂਰਖ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਕਿ ਇਹ ਸੰਸਾਰ ਰਾਗ

ਦਵੇਸ਼ ਰੂਪੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਜਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। 42-43।

ਜੇ ਵਿਵੇਕੀ ਹੈ ਉਹ ਭੋਗੇ ਹੋਏ ਭੋਗਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਧਰਮ (ਸਾਧੁਪੁਣਾ) ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਵਾ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਲਕੇ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ। 44।

ਹੇ ਰਾਜਨ ! ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਾਮ ਭੋਗਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਹੱਦ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਇਹ ਕਾਮ ਭੋਗ ਅਨੇਕਾਂ ਉਪਾਅ ਕਰਣ ਤੇ ਵੀ ਸਹਿਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਜਿਵੇਂ ਭਰਿਗੁ ਪੁਰੋਹਿਤ ਆਦਿ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਸੰਜਮ ਲਿਆ ਹੈ ਅਸੀਂ ਵੀ ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤੇ ਸੰਜਮ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਾਂਗੇ। 45।

ਜਿਵੇਂ ਗਿੱਧ ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਮਾਂਸ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ ਤੇ ਝਪਟਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮਾਸ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਛੱਡਣ ਵਾਲਾ ਗਿੱਧ ਮੁਕਤ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੈਂ ਵੀ ਸਾਰੇ ਭੋਗ ਮਾਂਸ ਸਮਾਨ ਸਮਝ ਕੇ, ਪਰਿਗ੍ਰਹਿ ਛੱਡ ਕੇ ਮਾਂਸ ਰਹਿਤ (ਭੋਗ ਰਹਿਤ) ਹੋ ਕੇ ਘੁੰਮਾਂਗੀ। 46।

ਰੋਗੀ ਪੰਛੀ ਦਾ ਉਦਾਹਰਣ ਸੁਣ ਅਤੇ ਕਾਮ ਭੋਗਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਚੰਕਰ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਮਝ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਛੱਡ ਦੇਵੇ ਜਿਵੇਂ ਗਰੁੜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੰਕਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਸੱਪ ਹੋਲੀ ਹੋਈ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। 47।

ਹੇ ਮਹਾਰਾਜ ! ਜਿਵੇਂ ਹਾਥੀ ਜੰਜੀਰ ਤੌੜ ਕੇ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਹ ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਕਰਮ ਬੰਧਨ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਹੇ ਮਹਾਰਾਜ ਈਸ਼੍ਵਰਾਰ ! ਇਹੋ ਰਾਹ ਉਚਿਤ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਮੈਂ ਗਿਆਨੀਆਂ ਦੇ ਮੁਖੋਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। 48।

ਰਾਜਾ ਅਤੇ ਰਾਣੀ, ਵਿਸਾਲ ਰਾਜ, ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਨਾਲ ਕਾਬੂ ਹੋਣ

ਵਾਲੇ ਕਾਮ ਭੋਗਾਂ ਅਤੇ ਧਨ, ਅਨਾਜ, ਸੰਪਤੀ ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਪਰਿਗ੍ਰਹਿ ਨੂੰ
ਛੱਡ ਕੇ ਮੋਹ ਮਮਤਾ ਰਹਿਤ ਹੋ ਗਏ। 49।

ਊਨ੍ਹਾਂ ਸੱਚੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਜਾਣ ਕੇ ਕਾਮ ਭੋਗਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਤੀਰਬੰਕਰਾਂ
ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੇ ਤਪ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸੰਜਮ ਪਾਲਣ ਕਰਨ ਵਿਚ
ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। 50।

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਹ ਛੇ ਜੀਵ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਾਰ ਗਿਆਨ ਪਾ ਕੇ ਧਰਮ
ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਚੱਲੇ ਅਤੇ ਜਨਮ ਤੇ ਮੌਤ ਦੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਨ ਲੱਗ
ਪਏ। 51।

ਵੀਤਰਾਗ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਇਹ 6 ਜੀਵ ਪਿਛਲੇ ਪਾਪ ਕਰਮਾਂ ਦਾ
ਅੰਤ ਕਰਕੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਮੁਕਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਗਏ। 52।

ਰਾਜਾ ਰਾਣੀ, ਪੁਰੋਹਿਤ, ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ
ਇਹ ਸਭ ਜੀਵ ਮੁਕਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ। 53।

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੈਂ ਆਖਦਾ ਹਾਂ।

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

ਗਾਥਾ 8-9

ਮਨਸਮਿਤੀ (6/37) ਆਖਦੀ ਹੈ :-

ਅਨਧੀਤ्य ਕਿਝੋ ਵੇਦਾਨਨੁਤਪਾਦ ਤਥਾ ਸੁਤਾਨ੍।

ਅਨਿ਷ਟਵਾ ਚੈਵ ਯੱਝੈ਷ਚ ਮੋਕਸਮਿਚਨਵਜਤਿਧ: ॥

ਜੋ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵੇਦਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੇ ਬਿਨਾਂ ਪੁੱਤਰ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ
ਯੱਗ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਮੋਕਸ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਨਰਕ ਵਿਚ ਚਲਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

गाथा 9	तुलना करो।	
	महाभारत सांती परव्व	175/6, 277/6
गाथा 12	तुलना करो	
	जातक	509/6
गाथा 15	तुलना करो	
	महाभारत सांती परव्व	157/20
गाथा 16	तुलना करो	
	महाभारत सांती परव्व	175/38
गाथा 21	तुलना करो	
	महाभारत सांती परव्व	175/7 27/2
गाथा 22	तुलना करो	
	महाभारत सांती परव्व	277/8 275/9
गाथा 23	तुलना करो	
	महाभारत सांती परव्व	175/9 277/9
गाथा 24-25	तुलना करो	
	महाभारत सांती परव्व	175/10-11-16
		277/10-11-19
गाथा 27	तुलना करो	
	जातक	509/7

- राष्ट्रा 29 झुलना करें
जातक 509/15
- राष्ट्रा 38 झुलना करें
जातक 509/18
- राष्ट्रा 46 झुलना करें
महाभारत संती परब 172/19
- राष्ट्रा 48 जातक 509/20

ਸਭਿਕਸ਼ੁ ਅਧਿਐਨ

ਇਸ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਚੰਗੇ ਭਿਕਸ਼ੁ ਦੇ ਗੁਣ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਅਧਿਐਨ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੱਚਾ ਸਾਧੂ ਰਾਗ ਦਵੇਸ਼ ਛੱਡ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੰਸਾਰਿਕ ਮੇਲ ਜੋਲ ਤੋਂ ਅਲਗ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਝੂਠੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ, ਨਾ ਹੀ ਸੰਸਾਰਿਕ ਜੋਤਸ਼ ਆਦਿ ਧੰਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੱਚਾ ਸਾਧੂ ਰੁੱਖਾ, ਸੁੱਕਾ ਖਾ ਕੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤੱਤਸਿਆ, ਤੇ ਸ਼ਾਸਤਰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਭਿਕਸਾ (ਭੋਜਨ) ਮਿਲਣ ਤੇ ਨਾਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਭੋਜਨ ਨਾ ਮਿਲਣ ਤੇ ਸਰਾਪ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਉਹ ਜਾਤ ਪਾਤ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ਗਰੀਬ, ਅਮੀਰ ਸਭ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਤੇ ਇਕ ਭਾਵ ਨਾਲ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ। ਸੱਚਾ ਸਾਧੂ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਕਰਕੇ ਮੁਕਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਪੰਦਰਵਾਂ ਅਧਿਐਨ

ਮੈਂ ਧਰਮ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਕੇ ਸਾਧੂਪੁਣੇ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਾਂਗਾ।

ਇਸ ਸੰਕਲਪ ਨਾਲ ਜੋ ਗਿਆਨ ਦਰਸ਼ਨ ਆਦਿ ਗੁਣਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ, ਜੋ ਕਪਟ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਪੁਰਾਣੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਅਤੇ ਵਾਕਫੀ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ ਭੋਜਨ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਾਮਨਾਵਾਂ (ਇਛਾਵਾਂ) ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਅਭਿਲਾਸ਼ੀ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਜਾਤ (ਕੁਲ) ਆਦਿ ਦੱਸੇ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਭਿਕਸ਼ਾ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਬਿਨਾਂ ਰੁਕਾਵਟ ਤੋਂ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੀ ਭਿਕਸ਼ੂ ਹੈ।।।

ਜੋ ਰਾਗ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੈ, ਸੰਜਮ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਆਸ਼ਰਵ (ਪਾਪਾਂ ਤੋਂ ਢੂਰ) ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਜੋ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦਾ ਜਾਣਕਾਰ ਹੈ, ਜੋ ਆਤਮਾ ਦੀ ਪਾਪਾਂ ਤੋਂ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਤੇ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਹੈ, ਜੋ ਰਾਗ ਦਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਟਾ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਰਾਬਰ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਪ੍ਰਤਿ ਲਗਾਵ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੀ ਭਿਕਸ਼ੂ ਹੈ।।।

ਕਠੋਰ ਬਚਨ ਅਤੇ ਮਾਰਕੁੱਟ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਕਰਮਾਂ ਦਾ ਫਲ ਸਮਝ ਕੇ ਜੋ ਧੀਰਜ ਵਾਲਾ ਮੁਨੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਧਾਰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸੰਜਮ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਸ਼ਰਵ ਆਪਣੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਆਸ਼ਰਵ ਅਰਥਾਤ ਪਾਪਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਘਬਰਾਹਟ ਅਤੇ ਹਾਸੇ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਜੋ ਸਮਭਾਵ ਨਾਲ ਸਭ ਕੁਝ ਸਹਿਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੀ ਭਿਕਸ਼ੂ ਹੈ।।।

ਜੋ ਸਾਧਾਰਣ ਤੋਂ ਸਾਧਾਰਣ ਆਸਨ ਅਤੇ ਤਖਤਪੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਮਭਾਵ

ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਰਦੀ ਗਰਮੀ ਅਤੇ ਮੱਛਰਾਂ ਦੇ ਡੰਗਾਂ
ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਠੀਕ ਜਾਂ ਗਲਤ ਕਸ਼ਟਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ
ਘਬਰਾਹਟ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਉਹ ਹੀ ਭਿਕਸ਼ੂ ਹੈ।

ਜੋ ਭਿਕਸ਼ੂ ਸਤਿਕਾਰ, ਪੂਜਾ ਅਤੇ ਨਮਸਕਾਰ ਤੱਕ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਹੀਂ
ਕਰਦਾ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੇਗਾ ? ਜੋ
ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੇ ਕਾਬੂ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਸੁਵਰਤੀ ਹੈ, ਤਪਸਵੀ ਹੈ,
ਨਿਰਮਲ ਗਿਆਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਜੋ ਆਤਮਾ ਦੀ ਖੋਜ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ
ਹੈ, ਉਹ ਹੀ ਭਿਕਸ਼ੂ ਹੈ।

ਇਸਤਰੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਪੁਰਸ਼, ਜਿਸਦੀ ਸੰਗਤ ਨਾਲ ਸੰਜਮੀ ਜੀਵਨ ਦਾ
ਉਦੇਸ਼ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸਭ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਮੋਹ ਦੀ ਜ਼ੰਜੀਰ ਪੈ ਜਾਵੇ
। ਤਪੱਸਵੀ ਅਜਿਹੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਸ਼ੋਰ ਸਰਾਬਾ ਨਹੀਂ
ਕਰਦਾ, ਉਹ ਹੀ ਭਿਕਸ਼ੂ ਹੈ।

- (1) ਜੋ ਛਿੰਨ (ਕੱਪੜੇ, ਲੱਕੜ ਦੀ ਛੇਕ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿੱਦਿਆ)
- (2) ਸਵੱਰ ਵਿੱਦਿਆ (ਗਾਉਣ ਦੀ ਵਿੱਦਿਆ) (3) ਭੌ ਵਿੱਦਿਆ (ਭੂਮੀ
ਸਬੰਧੀ ਵਿੱਦਿਆ) (4) ਅੰਤਰਿਕਸ਼ (5) ਸੁਪਨ ਵਿੱਦਿਆ (6) ਲੱਛਣ
(ਸਰੀਰਿਕ) ਵਿੱਦਿਆ (7) ਦੰਡ ਵਿੱਦਿਆ (8) ਵਾਸਤੂ ਵਿੱਦਿਆ (9) ਅੰਗ
ਵਿੱਦਿਆ (10) ਸਵੱਰ ਵਿਗਿਆਨ (ਪਸੂ ਪੰਛੀਆਂ ਦੀ ਥੋਲੀ ਨੂੰ ਸਮਝ ਦੇ
ਭਵਿੱਖਬਾਣੀ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿੱਦਿਆ), ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਦਿਆਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ
ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਉਹ ਹੀ ਭਿਕਸ਼ੂ ਹੈ।

ਜੇ ਰੋਗ ਆਦਿ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਵੀ ਮੰਤਰ, ਮੂਲ, ਜੜੀ ਬੂਟੀ,
ਆਖੁਰਵੈਦ ਸਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰ, ਉਲਟੀ, ਵਿਰੇਚਨ, ਧੁਮਰਪਾਨ ਦੀ ਨਲੀ,
ਇਸ਼ਨਾਨ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦਾ ਆਸਰਾ ਅਤੇ ਇਲਾਜ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰਕੇ

ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਰੁਕਾਵਟ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੀ ਭਿਕਸੂ ਹੈ। 8।

ਖੱਤਰੀ, ਗਣ, ਉੱਗਰ (ਕੁਲ), ਰਾਜਪੁੱਤਰ, ਬ੍ਰਾਹਮਣ, ਸਾਮੰਤ, ਭੋਗਿਕ ਪੁੱਤਰ (ਜਿਸੀਦਾਰ ਆਦਿ) ਅਤੇ ਸਭ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸ਼ਿਲਪੀ (ਕਾਰੀਗਰ) ਦੀ ਪੂਜਾ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਆਖਦਾ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਤੋਂ ਢੂਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਸੰਜਮ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੀ ਭਿਕਸੂ ਹੈ। 9।

ਜੋ ਆਦਮ ਦੀਖਿਆ ਲੈਣ ਸਮੇਂ ਵਾਕਫ਼ ਹੋਏ ਹੋਣ ਜਾਂ ਦੀਖਿਆ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਵਾਕਫ਼ ਹੋਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸੰਸਾਰਿਕ ਲਾਭ ਲਈ ਮੇਲ ਮਿਲਾਪ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ, ਉਹ ਹੀ ਭਿਕਸੂ ਹੈ। 10।

ਤਖਤਪੋਸ਼, ਆਸਨ, ਪੀਣ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ ਭੋਜਨ ਅਤੇ ਭਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਖਾਣੇ ਅਤੇ ਮਸਾਲੇ ਜੋ ਆਪ ਨਾ ਦੇਵੇ ਜਾਂ ਮੰਗਣ ਤੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਜੋ ਨਿਰਗਰੰਥ ਮੁਨੀ ਉਸ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਪ੍ਰਤਿ ਗੁੱਸਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ, ਉਹ ਹੀ ਭਿਕਸੂ ਹੈ। 11।

ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਤੋਂ ਕਦੇ ਭੋਜਨ, ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਖਾਨਵਾਲੇ ਸਵਾਇਸ਼ਟ, ਪਦਾਰਥ ਮਿਲਣ ਤੇ ਵੀ ਉਹ ਭੋਜਨ ਨਾਲ ਮਨ, ਵਚਨ ਅਤੇ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਬਾਲ, ਬੁੱਢੇ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰ ਤੇ ਰਹਿਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਉਹ ਭਿਕਸੂ ਨਹੀਂ। ਮਨ, ਵਚਨ ਅਤੇ ਕਾਇਆ ਰਾਹੀਂ ਜੋ ਸੰਜਮ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੀ ਭਿਕਸੂ ਹੈ। 12।

ਐਸਾਮਨ, ਜੋ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਭੋਜਨ, ਠੰਡਾ ਭੋਜਨ, ਕਾੜੀ ਦਾ ਪਾਣੀ, ਜੋ ਦਾ ਪਾਣੀ ਜਿਹੀ ਰਸ ਰਹਿਤ, ਭਿਕਸ਼ਾ ਮਿਲਣ ਤੇ ਵੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਪਦਾਰਥ ਦੀ ਨਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ; ਸਗੋਂ ਭਿਕਸ਼ਾ ਦੇ ਲਈ ਸਾਧਾਰਣ ਘਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੀ ਭਿਕਸੂ ਹੈ। 13।

ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਦੇਵਤਾ, ਮਨੁੱਖ ਅਤੇ ਪਸੂਆਂ ਦੇ ਜੋ ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ
ਦੁੱਖ ਬੜੇ ਭਿੰਕਰ ਤੇ ਅਦਭੂਤ ਸ਼ਬਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ
ਕੇ ਜੋ ਨਹੀਂ ਡਰਦਾ ਉਹ ਹੀ ਭਿਕਸੂ ਹੈ। 14।

ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚੱਲਿਤ ਭਿੰਨ ਭਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰ
ਨੂੰ ਜਾਣ ਕੇ ਵੀ ਜੋ ਗਿਆਨ, ਦਰਸਨ ਰੂਪੀ ਆਪਣੇ ਹੀ ਧਰਮ ਵਿਚ
ਸਥਿਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਰਮਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਜਿਸ
ਨੇ ਸ਼ਾਸਤਰਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਜਾਨ ਲਏ ਹਨ ਜੋ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਹੈ, ਜੋ ਪਰਿਸੈ
ਜਿੱਤਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸਭ ਜੀਵਾਂ ਪ੍ਰਤਿ ਇਕ ਹੀ ਨਿਗਾਹ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਾਤ
ਆਤਮਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪੇਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਉਹ
ਹੀ ਭਿਕਸੂ ਹੈ। 15।

ਜੋ ਸ਼ਿਲਘਜੀਵੀ (ਭਾਵ ਕਿਸੇ ਹੁਨਰ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨ
ਵਾਲਾ) ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕੋਈ ਘਰ ਨਹੀਂ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਮਿੱਤਰ
ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਹੀਂ, ਜੋ ਇੰਦਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਸਭ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ
ਪਰਿਗ੍ਰਹਿ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ, ਜੋ ਅਣੂਕਸ਼ਾਏ ਅਰਥਾਤ ਜਿਸਦੇ ਕਰੋਧ ਆਦਿ
ਕਸ਼ਾਏ ਘਟ ਹਨ, ਜੋ ਰਸ ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਬੋੜਾ ਭੋਜਨ ਗੁਹਿਣ ਕਰਦਾ ਹੈ,
ਜੋ ਘਰ ਵਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਇਕੱਲਾ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੀ ਭਿਕਸੂ ਹੈ। 16।

ਅਜਿਹਾ ਮੌਖਦਾ ਹਾਂ।

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

ਗਾਥਾ 1

ਸੰਸਤਵ ਦੇ ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ :

- (1) ਸਤ੍ਰਤੀ (ਪ੍ਰਸੰਸਾ)
  - (2) ਵਾਕਹੀ ਜਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀ। ਚੂਰਨੀ
- ਅਨੁਸਾਰ ਸੰਸਤਵ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਹੈ (1) ਸੰਵਾਸ ਸੰਸਤਵ (ਅਸਾਧੂਆਂ ਤੋਂ

ਦੂਰ ਵੱਹਣਾ) (2) ਬਚਨ ਸੰਸਤਵ (ਅਸਾਧੂਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨਾ) ਸਾਧੂਆਂ ਲਈ ਦੋਹਾਂ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸੰਸਤਵ ਮਨਾਂ ਹੈ।

ਬਹੁਦ ਵਿਰਤੀ ਦੇ 21ਵੇਂ ਅਧਿਐਨ ਦੀ ਗਾਥਾ 21 ਵਿਚ ਸੰਸਤਵ ਦੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਹੈ :

(1) ਪੂਰਬ ਸੰਸਤਵ - ਪਿਤਾ ਪੱਖੀ ਸਬੰਧ।

(2) ਪਸ਼ਦਾਚਭਾਵੀ - ਸਹੁਰਾ ਅਤੇ ਦੋਸਤ ਪੱਖੀ ਸਬੰਧ।

ਗਾਥਾ 7 ਇਥੇ ਦੱਸ ਵਿਦਿਆਵਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਹੈ। ਦੰਡ, ਵਸਤੂ ਅਤੇ ਸਵਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਸੱਤ ਵਿਦਿਆਵਾਂ ਜੋਤਿਸ਼ ਦੇ ਅੰਗ ਹਨ।

ਅੰਗ ਵਿੱਦਿਆ (1-2) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋਤਿਸ਼ ਦੇ ਅੱਠ ਅੰਗ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹਨ। (1) ਅੰਗ (2) ਸਵੱਰ (3) ਲੱਛਣ (4) ਵਿਅੰਜਣ (5) ਸੁਪਨ (6) ਛਿਨ (7) ਭੋਗ (8) ਅੰਤਰੀਕਸ਼ (ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੱਠਾਂ ਨੂੰ ਅੰਸਟਾਂਗ ਵਿੱਦਿਆ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ)।

ਪਰ ਸ਼੍ਰੀ ਉਤਰਾਧਿਐਨ ਸੂਤਰ ਦੀ ਇਸ ਗਾਥਾ ਵਿਚ ਵਿਅੰਜਨ ਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ।

(1) ਛਿਨੈ ਨਮਿੱਤ - ਕੱਪੜੇ, ਲੱਕੜੀ ਆਦਿ ਨੂੰ ਢੂਹੇ ਜਾਂ ਕੰਢੇ ਰਾਹੀਂ ਕੱਟਨਾ ਜਾਂ ਫਟਨਾ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਛੇਦਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਸੁਭ ਜਾਂ ਅਸੁਭ ਫਲ ਦੱਸਣਾ।

(2) ਭੋਮ ਨਮਿੱਤ - ਭੂਚਾਲ, ਅਕਾਲ ਜਾਂ ਬੇਮੌਸਮੇ ਫਲ ਵੇਖ ਕੇ ਚੰਗਾ ਮਾੜਾ ਫਲ ਦੱਸਣਾ ਜਾਂ ਜਮੀਨ ਵਿਚ ਦੱਬੇ ਧਨ ਤੇ ਧਾਤਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੀ ਭੋਮ ਨਮਿੱਤ (ਜੋਤਿਸ਼) ਹੈ।

(3) ਅੰਤਰੀਕਸ਼ ਨਮਿੱਤ - ਆਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਗੰਧਰਵ ਨਗਰ ਦਿਗਦਾਹ ਅਤੇ ਧੂੜ ਆਦਿ ਗ੍ਰਾਹਿ ਯੋਗ ਦਾ ਚੰਗਾ ਮਾੜਾ ਫਲ